Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Mercurea si Sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau càte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare càte 7 cr., la a dou'a si a trei'a càte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului „Observatoriulu“ in Sibiiu.

BIBLIOTECA CENTRALA SIBIIU

Nr. 78. — Sibiiu, Sambata 27/9 Octobre. — **1880.**

Legi electorali. Activitate, sau Resistentia passiva.

V. Ni s'a vorbitu despre nobilimea romanésca din Transilvani'a. Se facemu abstractiune dela tóte familiile romanesci, calvinite din vechime, rom. catholisate de 100 de ani incóce, prin urmare si magiarisate cu totulu. Se vorbimu numai despre familiile care nu sciu alta limba, decàtu pe cea romanésca si se tînu de un'a sau de alt'a din cele doue confessiuni romanesci (greco-catholica si greco-resariténa). Inainte de a intrebá, cu cine tînu acestea familii candu barbatii loru mergu la urna, se cercetamu numerulu si proportiunea loru, totu dupa datele statistice adunate cu mare grija de dn. Hossu, anume in municipiele, in care acea boierime este relative fórte numerósa.

In districtulu Fagarasiului aprópe curatu romanescu, familiile boieresci au datu pàna in 1872 unu numeru de 3196 si tóta ceealalta poporatiune de circa 70 mii de suflete, numai 1392 de alegatori, la cari se mai alatura si 249 trimisi de ai comuneloru, prin urmare poporulu nenobile din acelu districtu are numai 1651 alegatori!

In comitatulu Hunedórei cu 185 mii suflete, era pàna in anulu citatu mai in susu, 3737 alegatori nobili, din cari vreo 3000 sunt romani, si numai 838 alegatori ai adeveratului poporu de tóte nationalitatile, nu numai romani. Este sciutu, cà romanii nobili (tierani) inca totu mai dicu in simplitatea loru, cà ei nu sunt romani, ci sunt „niemesi“. In comitatele Clusiului, Albei inf., Dobàcei, Solnocului erau cu totii nobili romani si magiari 12,170 alegatori, incependu dela grafi si baroni, avuti si saraci, la unu locu, din carii camu ⅓ parte sunt romani. Precum in celelalte municipie, asia si in acestea patru mai mari, alegatorii poporului de ambe nationalitati, sunt in numeru fórte neinsemnatu, precum se póte vedea curatu din cifr'a generala notificata mai in susu.

Cei mai multi alegatori privilegiati, nu romani, ci secui-magiari, se afla in cele 5 districte (scaune), sau adeca in acea parte a Transilvaniei, in care locuesce secuimea compacta. Sub pretestu de szabad székely nemzet (natiune libera secuiésca) dreptulu elect. s'a recunoscutu in acea parte a tierei la 46,687 persóne, fàra nici-unu censu.

Acésta cifra de alegatori secui comparata cu cifr'a generala de 90,050 ne arata la lumin'a dilei, spre rusinea tierei si batjocur'a nóstra, cà cei 300 mii de secui trimitu la urne mai multi alegatori, decàtu toti ceilalti locuitori ai tierei, orasieni si sateni, in numeru de 1 milionu si 800 de mii.

Candu aru dice cineva celoru 260 mii locuitori romani, din comitatulu Aradului in Ungari'a: Moi rumunyi! Voi se trimiteti din fiacare satu numai càte 2 alegatori si din ceilalti numai atàtia càti au proprietate sigura de càte 30 jugere de 1600□; din contra toti magiarii din acelu comitatu, de sexu barbatescu, càti au trecutu de ani 20, se se bucure in mani'a vóstra, de dreptulu electorale, ori au ceva, ori cà sunt numai dileri si cersitori; ce aru respunde óre Aradanii? Ce Biharenii, Carasienii, Temisienii, Severinenii?

Se nu ni se ia in nume de reu, cà analisamu asia cu de a meruntulu classea nobilimei de ambele nationalitati din Transilvani'a. Noi scimu se stimamu ori-cé merite din trecutu ale protoparintiloru acelei classe; cunóscemu si acelu sentimentu de mandria, candu se scie cineva descendente din familii nobile, din ceea ce dicu elenii Ἀγαθοί. Tocma pentru aceea inse ne dóre in sufletu, candu vedemu cà o politica egoista, fatala si funesta, trece pe classea nobilimei in categori'a cersitorimei si a proletariatului din cetati, si totu atunci pe familiile nobilitarie romanesci le aduce in conflictu cu natiunea din care descindu si le face de ura cu massele poporului, carele nu póte vedea cu ochi buni sustînerea unui privilegiu, care coprinde in sine o nedreptate din cele mai scandalóse.

Noi suntemu convinsi, cà nici chiaru alegatorii esiti din familii nobile romanesci nu aru fi datu nici-odata voturile loru la vrasmasi de ai natiunei nóstre, nici la càti toti candidati trimisi in Transilvani'a pe sub ascunsu, de airea, cá de contrabanda, daca nu aru fi fostu insielati si ametiti cu minciuni inpertinente, precum cà: daca voru alege pe candidati de ai gubernului, aceia voru votá legi noue pentru desfiintiarea monopolului de tutunu, scaderea pretiului sarei, libertatea de a ferbe vinarsu (rachiu) fara nici-o plata de accisa si fàra nici-o controla a finantiloru, inca si desfiintiarea timbrului si a toturoru acciseloru. „Tóte acestea dàri blastemate le-au incarcatu austriacii pe spinarea nóstra, éra noi ungurii le vomu desfiintia pe tóte, vomu usiorá pe locuitori, vomu goni si pe toti nemtii din tiéra.“ Acésta propaganda s'a facutu neincetatu optu ani de dile. Tóte acelea promissiuni au esitu totu atàtea fantasii, cà-ci nu numai cà nu s'a stersu nici-unu impositu, directu sau indirectu, ci din contra, s'au sustînutu tóte, au crescutu cele vechi si s'au mai adaosu altele fórte grele intru atàta, càtu astadi esu din tiéra contributiuni, taxe, accise etc. celu puçinu cu ⅓ mai multe decàtu esiau sub domni'a austriaciloru, si totusi statulu ungurescu nu se mai ajunge nici cu acelea, ci mai incarca pe fiacare anu la datorii nedefinite, precum scie tiér'a intréga.

Dela 1872 incóce alegatorii de familii nobile incepusera se'si deschida ochii, se cunósca pacalitur'a si se védia, cum charlatanii isi batu jocu de credulitatea loru; de atunci inse s'au mai luatu si alte mesuri machiavellistice, atàtu spre a'i orbi, càtu si spre a'i corumpe, precum se va aratá mai la vale.

Ori-candu a fostu vorb'a chiaru si la curtea imperiala despre nedreptatea grosolana ce se face poporului romanescu prin acea lege artificiósa, s'a mai datu inca si unu altu respunsu perfidu dicùnduse, cà in marele principatu alu Transilvaniei classea nobilimei platesce inposite mai mari decàtu tóte celelalte classe de poporu, decàtu poporulu intregu. Las' cà si acésta misielia fusese demascata mai de inainte, adeca in a. 1863 pre candu atàtu la gubernu, càtu si la cancelari'a din Vien'a, consiliarii si secretarii romani aplicati de càtra imperatia, avusera ocasiune minunata de a se informá exactu despre adeverat'a stare a lucruriloru, si aflasera curatu, care poporu càtu platesce, chiaru dupa nationalitatea sa, — dara apoi dupa alti 7 ani dn. Jos. Hossu cá finantiariu de specialitate, inaintatu din professoru gimnasiale la postu de perceptoru c. r. si de aci la functiunea inalta de astadi in resortulu finantieloru, a scosu la lumina in partea IV a memorialului seu càteva sume autentice, prin

Foisiór'a „Observatoriului“.

Materialismulu din punctu de vedere teoreticu.

(Urmare si fine.)

La tóte acelea replica Fichte in unu modu categoricu: „cumcà acestu rationamentu alu materialismului nu demonstra altu-ceva, de càtu puru si simplu simtiementulu omului castigatu cu ajutoriulu creriloru dela obiectele esterne: este invederatu, si nu e necessariu a mai argumentá. Aceea, cà cu ajutoriulu creriloru ajungèndu a ne castigá concepte clare despre obiecte, si cà prin reflecsiune ni le potemu si representá, acésta se póte intielege; dar cà cum devine omulu totu cu ajutoriulu creriloru, consciu de esistenti'a si valórea sa propria: nu se póte coprinde, si daca totusi sunt, cari sustînu acésta, aceia nu se potu numí altcum, de càtu instrumentele prin cari se inrolédia sub stindardulu materialismului, cei necapaci de orientare. In astfeliu de sarituri si lacune sunt fórte bogati amicii materialismului.“

Pe candu materialismulu militédia cu orice pretiu pe lànga tesele de pàna ací, pe atunci cade in o alta eróre, dicèndu cà combinatiunea elementeloru materiale ale corpului — in càtu intre acele este consonantia — ar fi caus'a, éra resultatulu activitatei acelei combinatiuni si respective vitalitatea ar fi caus'a fundamentale a vietiei proprie.

Combinatiunea elementeloru materiale este séu mechanic'a séu chemic'a; din cea dintaiu resulta tocma contrariulu unui corpu organicu, adeca unu corpu neinspiratu, mortu; din a dou'a, prin atractiunea si adhesiunea moleculeloru, resulta ce e dreptu, unu feliu de compositiune, inse acésta este érasi numai unu productu alu processului chemicu. Chemi'a inse isi continua lucrarea numai prin poterea data dejá. „Se supunemu — dice Chateaubriand in contra lui Spinoza — cà toti ómenii de pe pamentu ar fi orbi, si cá atari primescu ordinulu de a se concentrá in siesulu Mesopotamiei. Acésta convenire ar fi neasemenatu mai usióra cá unirea atomiloru constatata de Democritu. Dar se admitemu, cà din unirea atomiloru eterni a provenitu totulu; cum se intempla totusi, de acum nu se produce nimicu nou? Déca universulu si prin urmare si spiritulu s'a formatu prin casualitate, cum de totu acea casualitate nu descompune éra lumea? Séu dóra ve provocati la legile atractiunei si gravitatiunei? Dar legea esistá séu inainte, séu dupa crearea lumei. Déca inainte, atunci cum de a incetatu influinti'a ei; daca dupa aceea, unde isi are originea, si trebue se provina de aiurea, de càtu din materi'a primitiva? Spinoza afirma, cà numai o unica substantia esista, pe care o numimu Dumnedieu; substanti'a acésta coprinde in sine spiritulu, corpulu, cugetarea si totu ce este. Prin urmare dupa afirmatiunea lui Spinoz'a corpulu meu, arborele, pétr'a, orice aparitiune ori fenomenu si orice lucru naturalu inconvenientu sunt partile lui Dumnedieu. Curióse si admirabile dieitate — esclama Chateaubriand — ce usioru ti-ai aflatu originea in crerii unui necredintiosu! Scimu cà paganii si cele mai ordinarie obiecte le dieificau, séu le ascriau ceva potere divina, inse a dieificá o substantia eterna, ce coprinde in sine tóte pecatele si necuratiile lumei — numai unu puru ateistu póte se afirme.“

Dupa unu intervalu anumitu se schimba organismulu intregu, prin urmare si crerii se reinnoiescu. Acum daca consciinti'a de sine ar fi efectulu combinatiunei elementeloru materiali, atunci aceea neincetatu ar trebuí se se modifice, si modificandu-se pe incetulu in urm'a acestui processu, de siguru cà ar trebuí se se reinnoiésca cu totulu, renascuta: va se dica, prin schimbarea organismului séu organului materiale, consciinti'a de sine ar primí o noua colóre, adeca s'ar preface, s'ar schimbá, ceea ce nice celu mai incarnatu materialistu nu póte se o afirme. Déca s'ar admite rationamentulu materialismului, atunci si ratiunea umana chiaru asia aru trebuí se fia de diversa, dupa cum sunt de diverse deosebitele situatiuni prin cari trecemu dupa mancare, beutura, somnu etc. „Este o imaginatiune fórte bolnava — dice Herder — a atribuí creriloru cugetare si nerviloru simtire reflecsiva. Esperinti'a ne arata destulu de evidentu, cà sunt legi psichologice, amesuratu carora spiritulu e necessitatu a isi indeplini activitatea si functiunile sale. Precum sunt de diverse sunetulu si cuventulu, tocma asia spiritulu si corpulu, organulu si poterea. Fia-care cuventu ne revóca in memoria o idea, dar pentru aceea cuventulu tocma asia nu este idea, precum nu este cugetu organulu materiale. Precum corpulu prosperédia prin nutrimentu corespundietoriu, asia si spiritulu prin idei; compara, creadia inse in modu propriu spirituale.“ Vedemu dara, cà consciinti'a de sine dela nimicu nu se póte esplicá si independinte de spiritu, care possede potere reflecsiva asupra sa insusi.

Din inpregiurarea, cà corpulu se desvólta mai de timpuriu cá spiritulu, numai acea conclusiune se póte face, cà la activitatea spiritului este necessaria desvoltarea suficienta a corpului si cu deosebire a creriloru, in tocmai precum este necessaria invîrtosiarea óseloru si a musculaturei la ămblarea in picióre a pruncului. Mai incolo, daca se si observa ceva analogia in primii ani ai pruncului si animalului, de aici inca nu este nimenea indreptatitu a conchide la indentitatea acelora. Pentrucà acésta identitate intre animalele mai superiori numai pàna la unu anumitu punctu se póte observá, pe care daca l'au ajunsu, nu se mai potu instruá ori invetiá la nimica, pe candu omulu in stadiulu normalu este capabilu de o desvoltare nemarginita. Chiaru daca este ceva identitate intre omu si animalu, acésta dispare indata ce ne vomu convinge despre poterniculu principiu de viétia, ce dejá intre anii 2—5 incepe a se manifestá. Cumcà pruncului dispune de spiritu pàna candu inca acela nu e deplinu consciu de sine, — se vede din primele sale lucrari, pe cari de si le face cu óre-care consciintia slaba, dar apoi energi'a este fórte mare; ba in totu casulu progressulu intelectuale, pe care ilu manifestédia pruncului in primii ani prin morala, judecata si combinatiunea obiecteloru, ce cadu in sfer'a

care e demascata si afirmatiunea, cá si cum classea nobililoru ar plati mai multu de càtu ceilalti locuitori ai tierei. Pàna in a. 1849 nobilimea fusese scutita de ori-ce contributiune, cà nu platea nimicu nici la statu, nici la municipiu, nici la comuna. Sub sistemele austriace in cei vreo 16 ani niciodata n'au platitu de buna voia, ci contributiunile se storceau dela aristocratia mai totu pe calea executiunei. Sub dualismu, in anii de antaiu, li s'au facutu o miie de favoruri, lasandu'i in restantia de plata cu sume mari, pàna ce intrá prescriptiunea (paragrafi'a, Verjährung, elévülés) prevediuta in lege. Chiaru si astadi se mai inpartu favoruri de acelea la cei mari, precum arata diariele magiare casuri de acelea nenumerate. De aci vine, cà restantiele batu pe fiacare anu la dieci de milióne. De nu s'aru face relaxatiuni de acestea gróse, ministeriulu nu ar fi potutu stá la potère nici doi ani de dile. Noi inse nu vomu cercetá aici, care aristocratu càtu platesce in realitate, ci càtu este adjudecatu de càtra organele finantiali, perceptorate, inspectorate, cá se platésca contributiuni directe, classea intréga a nobilimei, mari cu mici, toti la unu locu càti se afla in acésta tiéra.

Onor. d. Hossu ia, cu dreptu cuventu, numai darea de pamentu (foncier'a), din care singura se computa in Transilvani'a censulu de 8 fl. 40 cr., fàra a se considerá intru nimicu celelalte inposite.

Acea fonciera in a. 1871 fusese 1.316,147 fl. v. a. Din aceea se venia pe locuitorii asia numitului fundus regius, romani si sasi, toti liberi, dara nu nobili, si pe districtulu Nasaudu, unde érasi nu este nobilime, sum'a de . fl. 262,087

Pe cele 18 cetati si orasie numai fl. 54,810

Pe tóte familiile nobilitarie dela grafi pàna la opincari si pe averile corporatiuniloru . . . . . fl. 310,134

Pe familiile nenobili, adeca poporatiunea rurale din tóte partile celelalte ale tierei . . . . . fl. 689,116

Sum'a fl. 1.316,147

Din acestea proportiuni se vede curatu, cà precum poporatiunea rurale are mai multa proprietate de pamentu, asia si platesce neasemenatu mai multa fonciera decàtu nobilimea cu cetatile si cu orasiele luate la unu locu; pentru-cà:

310,134 + 54,810 = 364,944 fl. din contra
162,087 + 689,116 = 951,203 fl.

Mai tardiu darea de pamentu a crescutu fórte tare, precum arataseramu in Nr. 70 a. c., sau si la alte ocasiuni; proportiunile inse, intre susu numitele classe de locuitori multu puçinu au remasu pàna in dio'a de astadi aceleasi.

Partea V din memorialulu dlui Hossu coprinde unu planu, mai bine unu proiectu largu, de o noua lege electorale pentru marele principatu alu Transilvaniei. Nu ne vomu mai ocupá de acelu proiectu astadata, din causa cà elu fu innadusitu prin susu citat'a lege XXXIII din a. 1874, cu care diet'a de atunci isi facuse ilusiune cà va inpacá pe poporulu romanescu din Transilvani'a. Trecemu la analis'a acestei legi, care considerata din punctu-de vedere transilvanu, sémena fórte multu cu evolutiunile unoru dantiatori pintre oua asia, cá se nu sparga nici-unulu.

Ungari'a.

— Budapest'a. Sessiunea din urma a periodului de trei ani se deschise in lun'a trecuta. Dupa formalitatile usitate cu alegerea biroului si cu alegeri de comissiuni, in 4 Oct. ministrulu de finantia comite Juliu Szapáry aduse la cunoscinti'a casei deputatiloru proiectulu seu de budgetu pe anulu 1881. Nu scimu ce lectura ar potea fi mai interessanta pentru publiculu nostru, decàtu este budgetulu statului Ungariei, in care se innéca si diecile de milióne stórse din pungile poporului romanescu. Precum nici-odata, asia nici acum acelu budgetu nu coprinde nimicu bunu si consolatoriu pentru noi si pentru tiéra; cu tóte acestea trebue se'lu ia si romanii in cea mai de aprópe consideratiune, si toti càti potu, se'lu studiedie inadinsu din tóte punctele-de vedere, se'lu compare si cu budgetele altoru staturi.

Noi asta-data comunicamu acilea numai sumele totali din proiectulu ministrului, carele preliminédia (prevede) pe a. 1881:

Veniturile cu . . . v. a. fl. 264.414,715
Spesele cu . . . . v. a. fl. 287.180,096
Asia dara deficitu nou v. a. fl. 24.765,381

Ceea ce bate fórte multu la ochi este, cà ministrulu prevede venitulu pe anulu 1881 aprópe cu 16 milióne fl. mai susu. De unde se'lu mai scótia si pe acesta? la acea intrebare stà mintea ómeniloru pe locu.

Consiliulu de contabilitatea statului inchiaie totu camu la càte doi ani bilantiulu aniloru precedenti, dupace ia in revisiune tóte veniturile si spesele de pre anulu intregu, efective, asia precum s'au facutu in realitate, éra nu asia, precum s'au fostu preliminatu. Astadata se comunicà dietei resultatulu finantiariu din anulu 1879. Cifr'a cea mai memorabila este in elu aceea ce ficsédia deficitulu adeveratu cu 38.260,045 fl. adeca multu mai mare decàtu se prevediuse elu in budgetulu acelui anu.

La asternerea proiectului de budgetu ori-care ministru de finantia alatura si unu asia numitu exposé, in care esplica mai multe puncte, motivédia diverse adaose, propune isvóra din care se póta coperi scadiementulu, pentru-cá machin'a statului se nu stea pe locu. Espunerea ministrului Szapáry este si astadata totu asia de interessanta, cá si cea din an. trecutu. Intre altele elu propune cá se se vendia asia numitele regalie ale statului (cârciumaritulu etc.), din care se ia vreo 5—6 milióne, mai multe dominie de ale statului, din càte mai sunt nevendute. Se pare deci, cà ministrulu nu mai are curagiulu se ésa nici cu proiecte de inprumuturi noue, ci numai cu unele inposite, preste càte apasa cerbicile locuitoriloru.

Càtra capetulu exposè-ului ministrulu de finantia surprinse lumea cu o marturisire, care produse mirarea toturoru. Elu adeca declara, cá ministru, fàra nici-o intielegere prealabila cu colegii sei, cà partid'a estrema, (kossuthiana), care lucra din respoteri pentru spargerea dualismului, si ruperea de càtra Austri'a, cresce si se inmultiesce in totu coprinsulu tierei, in proportiuni atàtu de considerabile, in càtu se simte imperiós'a necessitate, cá partid'a dela potere (alui Tisza) se se reculéga din nou si se'si concentre tóte poterile, spre a se apará si a se tînea la domni'a in care au apucatu de 5 ani incóce. Cà partid'a estrema face progresse de necrediutu, o scimu cu totii, o vedemu si simtimu chiaru si aici in Transilvani'a, unde pàna acum ne inpedecámu in tóte partile totu numai de prea umilitii si prea cucernicii mameluci de ai gubernului, éra opositiunea stá numai din càtiva magnati, carii nu potu suferí inganfarea ministrului presiedente. Astadi ajunseramu, cá partid'a estrema se'si aiba si organulu seu in Clusiu, si sémena fórte, cà dupa cum stau lucrurile, estremii voru castigá pe multi in partea loru.

Din Bucovin'a.

Cu ocasiunea sosirei Majestatiei Sale imperatului la Bucovin'a avura locu in Cernauti presentatiuni, audientie, ospetie de curte, festivitati poporale etc., eu inse voiu se raportediu numai despre presentarea clerului gr. or. — In prim'a linia se presentà inaintea Maj. Sale clerulu bucovineanu gr. or. condusu de archiepiscopulu si mitropolitulu Dr. Silvestru Morariu Andrieviciu, carele adressà Maj. Sale discursulu ce se afla publicatu in „Czernowitzer Zeitung“ si care in traducere suna:

Majestatea Vóstra c. r. apostolica!

Preainalt'a presentia a Majestatiei Vóstre c. r. apostolice in Bucovin'a împle si pe membrii gr. or. ai bisericei tierei cu sincera bucuria sufletésca si cele mai bune sperantie. Plinu de multiamire pentru marinimós'a scutire si aparare, pe care binevoiesce Majestatea Vóstra a o acordá bisericei gr. or., cutédia umilinti'a mea inpreuna cu clerulu a salutá pe Majestatea Vóstra cu celu mai adencu respectu si a'si aduce omagiele cu supunere si fidelitate nestramutata.

Ddieu sustîna si binecuvinte pe Majestatea Vóstra si preainalt'a casa imperatésca!“

Acésta este totu ce raportédia mentionat'a fóia oficiósa din capitala despre presentarea clerului inaintea Maj. Sale. Dupa parerea mea, ar fi trebuitu se se raportedie si despre inaltulu respunsu alu Maj. Sale ce au binevoitu alu adressá mitropolitului cá siefu alu clerului, deci voiu se suplinescu cele eliminate, care inse mi se paru destulu de interessante.

Majestatea Sa esprimà inalt'a Sa multiamire, cà revediendu érasi Bucovin'a, au aflatu o astfeliu de primire caldurósa dela frontier'a tierii prin totu decursulu caletoriei, atàtu din partea poporului, càtu si a clerului gr. or. Mai departe esprimà Maj. Sa incredintiarea deplina despre fidelitatea membriloru bisericii gr. or. si a clerului. Intre altele laudà Maj. Sa biseric'a catedrala si resiedinti'a cu urmatórele cuvinte: „Herr Erzbischof, sie haben einen schönen Dom hier; aratandu cu man'a spre biseric'a catedrala — und die Residenz ist herrlich!“ Fórte favorabilu se esprimà imperatulu la ocasiunea acestei presentari si asupra Cernautiloru dicèndu: „Czernowitz erkenne ich nicht mehr!“ La tóte aceste laude respunse mitropolitulu multiamindu pentru ingrijirea parintésca a Maj. Sale, in urm'a careia prosperédia tóte. Maj. Sa dise mai departe, cumcà va visitá aceste doue edificie pompóse (catedral'a si resiedinti'a), la ce respunse mitropolitulu cu o multiamita pentru acésta bunavointia.

Dupa aceste urmà presentarea archimandritiloru eparchiei; archimandritulu diecesanu Dl. Arcadie Ciupercoviciu inse avù fericirea de a atrage atentiunea deosebita a Maj. Sale asupra'si, cà-ci intrebandu inaltulu óspe, care este nou denumitulu archimandritu diecesanu si fiindu elu presentatu de càtra Inaltu preasanti'a Sa, adressà monarchulu cuvintele multu dicétóre: „Sie werden viel zu arbeiten haben, denn die Eparchie ist gross;“ apoi urmà presentarea a doi professori emeritati de teologia, a membriloru consistoriului archiepiscopescu si a altoru preoti din eparchia. Dupa presentare isi esprimà Maj. Sa inca odata multiamirea si indestularea pentru cordial'a primire finindu cu promissiunea, de a visitá a dou'a di resiedinti'a archiepiscopala, ceea ce si urmà, la care ocasiune esprimà Maj. Sa din nou deplin'a Sa multiamire. Visitandu Maj. Sa seminariulu archiepiscopescu, se esprimà fórte magulitoriu asupra auditoriloru de teologia numindu'i „schmucke Leute.“

Unulu din cei ce au fostu de fatia.

Nemtii centralisti si comitele Taaffe.

Nemtii centralisti folosinduse de critic'a situatiune in care se afla politic'a esterna a monarchiei si voindu a paralisá efectele politicei de reconciliare a nationalitatiloru asuprite, inaugurata de càtra comitele Taaffe, isi dau tóte silintiele si intrebuintiédia tóte mijlócele, pentru cá se isi reorganisedie partid'a loru deslantiata si desmembrata. Scopulu loru finalu este, de a face opositiune sistematica actualelui cabinetu si politicei sale, a ilu resturná si déca se va potea, a pune érasi fatal'a loru mâna pe frënele gubernului.

Dupa ce au arangeatu càteva conferentie partiale demonstrative, in care s'au luatu resolutiuni care de care mai violente in contra cabinetului Taaffe, in dilele trecute, nemtii centralisti din Boemi'a convocara o conferentia politica la baile dela Carlsbad. La acea conferentia, inscenata cu ajutoriulu celoru mai teatrale apucaturi, se adunara cá la vreo doue mii de persóne, care intre aplause frenetice si demonstrative primira o asia numita

---

activitatei sale, prin espressiunea cugeteloru si insusirea limbei articulate — este de admiratu.

Cumcà spiritulu in lucrarile sale depinde si dela corpu, nu se póte contestá, pentrucà e constatatu cà acela amesuratu recreatiunei séu fatigiului face regressu ori progressu in activitatea sa, numai càtu acésta nu este conditiune sine qua non, de órece ómenii cei debili nu aru desvoltá o activitate spirituale atàtu de mare, dupa cum in nenumerate casuri se póte observá; din contra din compactiunea corporale a omului inca nu urmédia cá acela se posséda o spiritualitate si genialitate totu asia de compacta. Afirma unii, cà omulu pe di ce merge totu scade din fortiele spirituali, — acésta nu se póte negá, dar apoi totu asia de puçinu se póte negá si aceea, cà cei ce ducu o viétia corespundietóre in statulu loru normalu isi potu inpliní servitiele spirituali pàna in etatea cea mai inaintata in modu eminente. Omulu se póte perfectioná in infinitu: prin urmare si in epoc'a betranetiei.

Aceste si alte principie compunu dogmatic'a materialismului. Ori-cine se póte convinge, cà acele se incérca a descompune si ruiná ordinea morale sadita in ănim'a si natur'a omului. Materialismulu modernu pretinde a propagá idei si principie umanitare-liberali....

Se se inchida puçinu fia-care in camer'a sa si se'si puna intrebarea: sunt óre acele invetiaturi materialistice satisfacètóre pentru conceptulu: omu, sunt óre acele medie acomodate pentru perfectiune?.... Materialismulu eschide orice meritu, orice demeritu. Séu se potu imaginá fapte nelegali in inpregiurarile sustînute de materialisti, candu ei formalu combatu esistenti'a spiritului si néga realitatea aceluia, asia dupa cum este aparata de càtra spiritualismu? Si apoi virtutea ori viciulu nu atingu materi'a, ci spiritulu. „Veselu si fàra de ceva mustrare interna trebue se treaca ori cine preste puntea vietiei de cealalta parte. Acésta se fia dorinti'a fia-caruia, chiaru si atunci candu s'ar insielá. Dar nu s'a insielatu, cà-ci acela, care a pastratu astfeliu de dorintia in ănim'a sa privesce liniscitu si cu frunte senina spre scopulu ce'i stà inainte. Credinti'a si speranti'a in viéti'a viitóre este necessaria si naturale, chiaru si atunci, candu acésta invetiatura nu ar fi adeverata. Dar cumcà nu este adeverata, acésta nu se póte demonstrá. Nimicirea totale numai lotrii, amicii si luxuriosii o dorescu,“ dice unu eruditu.

Sebastianu P. Radu.

resolutiune protestatóre, elaborata si redactata cu multu inainte de a se intruni acea conferentia, de o comissiune alu carei capu a fostu marele dialecticu si rabulistu inportatu din Prussi'a, fostulu professoru si ministru austriacu Dr. Herbst, unulu din cei mai incarnati romanofobi si inamicu juratu a totu ce nu este némtiu si nemtiescu.

Terminii si coprinsulu acelei resolutiuni sunt atàtu de vehementi si provocatori, in càtu procurorulu de statu s'a vediutu necessitatu a confiscá tóte editiunile de séra ale diarieloru, care publicasera acea resolutiune-pronunciamentu. Originalulu acelei resolutiuni a fostu confiscatu chiaru cu doue óre inainte de a se deschide conferentia din Carlsbad asia, cà matadorii acelei conferentie a trebuitu se compuna unu altu tecstu, mai blandu si mai puçinu ofensatoru pentru gubernulu austriacu.

Se prea intielege, cà organele nemtiloru centralisti sbiéra si striga in contra acelei mesuri drastice si energice a procurorului de statu si denuntia si acusa pe comitele Taaffe, cà este unu ministru absolutisticu, terorisatoru, si neconstitutionalu, pentru cà au violatu si au calcatu in picióre libertatea de pressa, garantata prin pactulu fundamentalu.

De alta parte organele gubernamentale, care inca au cadiutu jertfa acelei confiscari sumarie, se incérca a probá, cà mesurile luate din partea gubernului sunt legale si cà au fostu provocate prin procederea si limbagiulu adversariloru, cari pe càtu timpu au fostu la potere n'au crutiatu intru nimicu opositiunea nationala si legala a elementeloru negermane.

Fariseismulu nemtiloru centralisti este gretiosu si revoltatoru pentru toti aceia, cari isi aducu aminte de terorismulu sistematicu, de persecutiunile tiranice si de limbagiulu desfrênatu si mortificatoriu, cu care s'au purtatu ei fatia de boemi si fatia de tóte celelalte nationalitati, din care este compusa poporatiunea acestei monarchii poliglotte. Acuma fói'a s'a intorsu si ceea ce pretindu ei cà sufere din partea comitelui Taaffe, nu este de càtu o mica particica a providentialei resplatiri si a nenumerateloru repressalii pe care 'o merita si pe cari le au provocatu ei in totu decursulu domnirei loru.

Lupt'a angajata n'are se se marginésca numai la cele petrecute pàna acuma, ci ea va luá proportiuni totu mai mari, fàra cá astadi se se póta prevedea ce finitu va luá. Nemtii centralisti, cá si ungurii kossuthiani, paru a fi decisi se mérga pàna la estremu. Nu mai puçinu determinatu se pare a fi inse si gubernulu austriacu de a procede cu tóta energi'a possibila, in contra agitatiuniloru nemtiloru centralisti si pangermanisti, cari nu urmarescu altu scopu, de càtu se puna érasi mân'a pe potere cu ori-ce pretiu, amenintiandu chiaru si cu unu resbelu civilu. La conferenti'a din Carlsbad s'a decisu, cá in celu mai scurtu timpu, se se convóce o conferentia germano-austriaca generala la Vien'a, cu scopu de a contopi intr'o singura partida mare si poternica, tóte acele fractiuni, cluburi si clice in care se afla actualmente descompusa partid'a asia numita „fidela constitutiunei.“

Intra-ceea comitele Taaffe, bucuranduse de increderea deplina a monarchului, incuragiatu prin resultatele caletorieloru imperatului intreprinse in Boemi'a, Moravi'a si Bucovin'a, avendu concursulu siguru alu boemiloru, poloniloru, alu romaniloru bucovineni si alu ruteniloru, va fi in stare a face fatia furtunei parlamentare pe care i-o prepara nemtii malcontenti si a bravá furi'a teutonica a opositiunei nepoporala si lipsita de simpathiele toturoru celorulalte nationalitati din monarchi'a austro-ungara, cu esceptiune póte a unei parti a sasiloru din Transilvani'a, cari inse sunt cu multu mai departe si mai instrainati de Vien'a, de càtu se fia in stare a dá unu ajutoriu eficace confratiloru din Austri'a translaitana.

Nemtiloru le aru potea ajutá acuma cá si la 1866 singuru si numai principele de Bismark. In urm'a infuriatei opositiuni a nemtiloru si a unguriloru in contra politicei orientale inaugurata de càtra comitele Andrássy in contielegere cu cancelariulu prusso-germanu, acesta s'au suparatu si 'i-au disgratiatu, cu atàtu mai virtosu, cà press'a nemtiloru centralisti din Vien'a, amestecanduse in politic'a interna discretionara a poternicului cancelariu i-au turburatu apele si cercurile sale in modu totu asia de neplacutu, cá si demonstratiunile turco-file ale softaleloru unguresci din anulu 1877 si 78, care nu puçinu au contribuitu la depoporalisarea amicului seu intimu, comitele Andrássy fostulu ministru de esterne.

Nemtii austriaci voru trebui deci, mai curèndu séu mai tardiu, se se inpace cu boemii asia, precum s'au inpacatu si cu ungurii, éra acestia lasati in deplin'a loru libertate si parasiti de intrég'a Europ'a, sunt pe calea cea mai buna de a se aruncá in bratiele kossuthianismului, pentru cá apoi se abdica si se capituledie pentru totudeauna la grati'a si disgratia unei Austrie germano-slavice, care la rèndulu seu, vá sci imitá si aplicá despotismulu constitutionalu de astadi din Ungari'a d-lui C. Tisza si consoçii, preparandu terenulu pentru purulu si ilustratulu absolutismu de odinióra.

Camilu.

Sciri diverse.

— (Parastasu.) Cu dat'a din 3 l. c. ni se scrie din Blasiu, cà in acea di s'a celebratu unu parastasu solemnu in memori'a a 50 aniversari dela mórtea fericitului episcopu alu Fagarasiului Joanu Bobu, ale carui merite sunt cunoscute de toti. In semnu de recunoscintia Escel. Sa mitropolitulu Dr. Joanu Vancea, inconjuratu de clerulu seu gremiale celebrà st. liturgia si dupa aceea parastasulu solemnu. La amédi Escel. Sa dete o mésa stralucita.

— (Delegatiunile austro-ungare.) Prin rescriptu imperialu delegatiunile sunt convocate la B.-Pest'a pe diu'a de 19 Octobre a. c. Inca nu este siguru déca M. S. imperatulu va intreprinde, caletori'a Sa proiectata la Silesi'a, inainte séu dupa sessiunea delegatiuniloru.

— (Reuniunea romana de cantari) precum aflamu, va dá in sér'a de 17 l. c. unu concertu ordinariu in sal'a Reuniunei de cantari germane din locu. In numerulu viitoriu speramu a potea comunicá cetitoriloru nostrii si program'a acelui concertu.

— (Balu in folosulu fondului de teatru.) Luni sér'a in 18 l. c. se va dá unu balu in sal'a dela otelulu „Imperatulu romaniloru“ alu carui venitu curatu este menitu in folosulu Reuniunei fondului de teatru, care precum se scie, isi va tînea adunarea sa generala din anulu acesta, aici in Sibiiu in dilele de 17 si 18 l. c.

— (Relativu la cutremurulu de pamentu) simtitu in diminéti'a din 3 l. c. despre care amintiramu pe scurtu in Nrulu precedentu alu acestui diariu, mai primiramu urmatórele sciri:

— Blasiu, 3 Octobre st. n. Adi la 6 óre si 40—45 minute diminéti'a s'a simtitu aicea unu cutremuru de pamentu destulu de tare. Durat'a lui a fostu cá ½ minuta; directiunea verticala dela nordu spre sudu, éra dupa afirmatiunea altora dela vestu spre ostu. La inceputu se audira bubuituri tari, insoçite de vreo 5 lovituri poternice, carora apoi le urmara càteva oscilatiuni mai slabe, insoçite de siueraturi domóle. — Mai multe edificie solide s'au crepatu, multi ómeni au fugitu din casele loru, de frica se nu fia ingropati subt ruine. — Cei betrani spunu, cà din anulu 1838 nu s'au mai simtitu pe locurile acestea unu cutremuru de pamentu atàtu de poternicu. — i — m.

— Ghirisiu, 4 Oct. a. c. Eri diminéti'a la 6 óre 44 min. dupa alu meu orologiu, séu dupa alu calei ferate la 6 óre 25 min. amu avutu cutremuru de pamentu de taria mijlocia.

Aflandu-me in casa am auditu unu sunetu ragusitu, dupa care cas'a parochiala destulu de solida s'a clatitu binisioru si a inceputu a pîraí, in càtu ne-amu speriatu cà se surpa.

Misĭcarea s'a simtitu si la mobile, éra obiectele mai merunte acatiate in cuie: icóne, lampe, óle, oglindi, etc. au fostu puse in oscilatiune, ce la unele a tînutu 15—20 minute. Anume icón'a lui J. Brateanu din cas'a mea s'a misĭcatu 20 minute. Durat'a cutremurului a fostu numai de càteva secunde. Am datu cu socotéla, cà se fia fostu celu multu de 10 secunde.

Mai tare s'a simtitu in si pe lànga superedificate; éra la campu largu s'a potutu simtí bine, daca omulu a fostu stàndu séu mergùndu incetu si in linisce, éra daca a mersu mai repede, séu a fostu lànga séu in caru, nu a potutu simtí de locu, ori prea puçinu.

Urmele cutremurului pe edificie de lemnu nu se cunoscu, dar se cunoscu pe cele de zidu. In specie pe edificiulu garei au remasu multe crepaturi in pareti. Asemenea si pe scól'a nóstra de nou edificata se vedu crepaturi, ce mai inainte nu leam observatu ce e dreptu, dar totusi nu potu fi siguru daca ele s'au ivitu in urm'a cutremurului; pe candu de celea de pe gara m'a asicuratu siefulu cà s'au facutu prin acela. Multi ómeni speriati au fugitu din case afara. — g. — s.

— Velcheriu de Campia, 3 Octobre a. c. Dati'mi voia a ve insciintiá in graba, cà in nóptea de 2 spre 3 l. c. intre órele 11 si 12 amu simtitu unu cutremuru de pamentu, acarui durata inse nu vi-o potu ficsá, de órece nu pociu scí càtu va fi duratu inainte de a me fi desteptatu. Alu douilea cutremuru urmatu diminéti'a pe la 6 óre si 10 minute a duratu cá vreo 1½ minuta. Pe langa sunetulu unei durduituri din departare, parea fórte minunata leganarea pamentului si joculu obiecteloru de pe pareti (tablouri, oglindi etc.) Pàna si patrupedele domestice se adunara la unu locu si se uitau speriate in giurulu loru. — i. — a.

— (Constituire.) Societatea de lectura „Andreiu Siagun'a,“ conformu statuteloru si-a inceputu activitatea ei, prin constituirea efectuita la 21 Septembre st. v. a. c. — sub presidiulu Reverendissimului d. Joanu Hani'a directorulu seminariului, alegèndu'si de:

a) presiedinte-conducĕtoriu pe d. professoru seminarialu Simeonu Popescu;

b) vice-presiedinte Nicolau Borza cl. a III;

c) notariu alu corespondentieloru Ales. Dogariu cl. an. III;

d) notariu alu siedintieloru Ioanu Neamtiu cl. an. II;

e) cassariu Teodoru Hermanu cl. a. I;

f) controloru Ioanu Siandru cl. a. III;

g) bibliotecariu Sebastianu Olariu cl. a. II;

h) vice-bibliotecariu Ioanu Berescu ped. a. II;

i) redactoru alu fóiei „Mus'a“ Romulu Furdui cl an. III; si

k) membrii in comitetu: Ioanu Nicolescu si Ioanu Candrea cl. a. III;

Vasile Bologa si Ioanu Micu cl. an. II;

Valeriu Verzea, Ser. P. Barcianu cl. a. I, si Ioanu Patachi pedag. a. I.

Nicolau Borza v.-presied. — Nicolau M. Todoranu notariu ad hoc.

— (Sentinti'a de mórte a teatrului nemtiescu din B.-Pest'a) a primitu sanctiunea irevocabila a poternicului sfarîmatoriu alu nationalitatiloru d. C. Tisza, care respinse apelatiunea facuta in contra sentintiei aduse, cu o maioritate de 1 votu de càtra municipalitatea capitalei, pentru inchiderea acelui teatru. Acésta fapta de inaltu patriotismu a d. C. Tisza este aplaudata de càtra tóta lumea ungurésca aflatóre pe globulu Ungariei si entusiasmulu este asia de mare, in càtu aceeasi junime generósa a capitaliei, care inainte de acésta cu doui ani au insultatu in modulu celu mai brutalu pe actualulu ministru-presiedinte si au spartu ferestrile dela hotelulu seu ministerialu, astadi se prepara a-i aduce ovatiuni, prin o serenada pompósa cu tortie si musica.

— (Revolta in contra comassarei.) In comun'a sasésca Schaas (lànga Seghisiór'a) erá se se faca comassatiune, éra diu'a pentru infatisiarea partideloru se ficsase pe 23 Septembre. Cea mai mare parte a locuitoriloru inse nu voiesce nici se audia de comassatiune, si asia in acea di incepura a bate clopotele bisericei intr'o dunga. Poporulu se adunà in si inaintea scólei si numai interventiunei conciliante a judelui de tribunalu d. Szekely este de a se multiamí, déca acea miscare n'au luatu proportiuni mai fatale. Astfeliu de scene se voru mai repetá inca multe, pentru-cà nu numai poporulu romanescu si sasescu, dara nici chiaru celu ungurescu nu vrea se scie de comassatiuni despoiatóre si ruinatóre.

— (Fére selbatice.) Se apropie érn'a si férele érasi voru produce in diarie o rubrica permanenta. Chiaru si functionarii dela administratiunea politica din diverse parti ale tierei recunoscu si spunu, cà din caus'a enormei taxe de 12 florini pentru pusĭca, de venatu, se facu poporului daune de sute de mii preste anu. Altii érasi au observatu, anume si pe la Clusiu, cà espeditiuni de venatori ex officio se facu numai in tînuturi, pe unde lupii si ursii voru fi facutu daune mari in vitele domniloru mari, ori in ale unoru jidovi bogati. Inainte cu vreo 2 septemani intr'o singura venatore facuta in padurile comunei Avrigu, s'au inpusĭcatu 6 lupi. Preste càteva dile unu ursoiu cumplitu esí in cale la unu omu, care aducea lemne din padure cu boulenii lui. Bietulu omu incepù se sbiere din respoteri, dara ursulu se facea cà n'aude. Audiendu alti ómeni strigatulu celuia, ii alergara in ajutoriu inse cu ce? numai cu securile! Dara facura choru inpregiuru de bal'a spurcata, cum ii dicu ai nostrii, se pusera pe chiuite si racnite, pàna candu ursulu le facù gratia si se dete la o parte din calea loru.

Ddieule ce stare de barbaria, tocma cá in Afric'a. Si acésta numai de frica, cá fiindu arme pe la ómeni, nu cumva se faca rebelliune.

De altmintrea comun'a Avrigu, cu hotaru bunu si fórte mare, este dupa unanim'a marturisire a toturoru càti o cunoscu, administrata de mai multi ani fórte miserabilu, atàtu politicesce càtu si bisericesce. Multime de abusuri se spunu din acea comuna nefericita. Serace Georgie Lazaru, daca ai fi tu in stare se te ridici din mormentulu de lànga biserica, mai cà ai apucá si tu biciulu lui Christosu in mâna.

— (Érasi anticitati románe la Bud'a.) Pe loculu unde stà astadi cetatea Bud'a, inflorise odinióra un'a din cele mai renumite cetati ale imperiului Romei antice in Panoni'a. Numele cetatiei a fostu Aquincum. Dupace in cursulu secoliloru s'au descoperitu urme nenumerate de ale domniei románe, ruine de fortarétia (Castrum), unu amfiteatru, sarcofage, monete si altele multe, in dilele trecute renumitulu archeologu dn. Carolu Torma, professoru la universitate, descoperí totu la Bud'a, unu altu amfiteatru románu, de dimensiuni mai mari si de càtu celu dela Pompeji.

— (Ratiociniu publicu.) Trimitiendu-mi se la 12/24 Juniu a. c. de càtra domnulu Dr. Jacobu Banciu din Craiov'a, cá resultatu alu unei loterie de efecte, sum'a de 453 fl. v. a. (patru sute cincidieci si trei florini) pe sém'a nenorocitiloru locuitori din comun'a Bungardu, — 'mi tînu de datorintia a dá publicitatii — in forma de ratiociniu publicu — urmatoriulu conspectu de distribuire: Mari'a veduv'a Tomei Baltesiu 20 fl., Lin'a veduv'a Georgie Baltesiu 20 fl., Lin'a veduv'a Bulca 20 fl., Ev'a veduv'a Vladu 15 fl., Mari'a veduv'a Bica 15 fl., Lin'a Andreiu Crittanu 15 fl., Dordea George 15 fl., Todor Capusianu 15 fl., Joanu Tattu 15 fl., George Lazaru Bucurenciu 15 fl., Joanu Imberusiu 15 fl., Joanu Todu Modranu 15 fl., Petru Fluierasiu 15 fl., George Voina 15 fl., Toma Comsia 15 fl., Joanu Fratila 15 fl., George Opri Modranu 15 fl., Joanu Tomi Modranu 15 fl., George Caicutiu 10 fl., George Cârstea 15 fl., Joanu Voina 10 fl., Joanu Radu 6 fl., Joanu Gligoru Fratila 6 fl., George Jacobu 6 fl., Scólei greco-orientale 6 fl., George Galu 6 fl., George Imberusiu 6 fl., Nicolae Lazaru Bucurenciu 6 fl., Joanu Bucurenciu 6 fl., Joanu Ciora 6 fl., Nicolae Comsia 6 fl., George Guranu 15 fl., George Caicutiu 6 fl., Joanu Bulca 6 fl., Vasilie Dordea 6 fl., Vasilie Macaveiu 6 fl., Nicolae Macaveiu 6 fl., Joanu Vladu 6 fl., Nicolae Imberusiu 8 fl., Mari'a J. Guranu 9 fl., Nicolau Boiceanu 5 fl. — Sum'a 453 fl.

Cà inpartirea ajutórieloru de mai susu s'a facutu in presenti'a si cu contielegerea nóstra a toturora, aprobamu si aducemu in numele nostru si alu celoru inpartasiti toturoru marinimosiloru contribuitori profundele nóstre multiamite.

Bungardu, 29 Augustu 1880.

Oficiulu comunalu: George Modranu antiste, Joanu Frangie, Toma Csora juratu, Nicolae Dorde notariu, Fleischer solgb.

In fine nu potu a nu esprime si din parte-mi cea mai cordiala si sincera multiamita domnului Dr. Jacobu Banciu, la alu caruia apelu s'a facutu loteri'a, din care a resultatu frumosulu ajutoriu de mai susu, precum si toturoru confratiloru Craioveni, cari au spriginitu acea intreprindere filantropica si cu deosebire prea stimabileloru Dómne din Craiov'a, cari si de astadata conduse de nobile simtieminte de umanitate si crestinatate, au contribuitu gratis efectele de loteria.

Sibiiu, 12/24 Septembre 1880.

E. Macellariu.

— (Rectificare.) In bugetulu Asociatiunei transilvane etc. publicatu in Nr. precedentu s'au stracuratu la punctulu 27 o eróre, pe care ne grabimu a o rectificá. Legea despre care se vorbesce acolo nu este: legea comunala dela an. 1879 ci aceea este: legea Art. XVIII dela an. 1871 modificata prin Art. V dela an. 1876.

Bibliografia.

— In primavér'a anului curente literatur'a Daciei se inavutî cu unu opu fórte interessantu:

„Repertorium ad literaturam Daciae archaeologicam et epigraphicam.“ Repertorium Dacia regiség és felirattani iradalmához, összeállitotta Torma Károly, kiadja a m. tud. Akademia archaeologiai bizottsága. Budapest 1880.

Bogati'a Daciei in monumente antice este cunoscuta. Ele atrasera de multu atentiunea eruditiloru si facù pe fórte multi din trensii se se ocupe cu descoperirea si descrierea loru. De ací se nascù o literatura copiósa, in càtu cei ce se coprindu adi cu anticitatile Daciei, simtiescu fórte greu lips'a unui manualu, in care se fia adunata la unu locu intréga materi'a acésta literaria.

D. Torma împlù cu fericire lacun'a acésta.

Sunt 20 de ani, de candu acestu professoru eruditu si laboriosu alu universitatii pestane, se ocupa cu anticitatile Daciei, si prin scrierile sale a contribuitu si contribue spre respicarea loru. In timpulu acesta, spre ajutarea studieloru proprie si-a notatu cu diligentia autorii, ce au scrisu séu atinsu despre inscriptiunile, anticitatile si istori'a vechia a Daciei. Din esperienti'a propria cunoscèndu folosulu, ce potu avea literatii din insemnarile aceste, d. Torma le-a pusu in ordine si insoçite de o prefatiune (tecstu paralelu latinescu si magiaru), le-a datu la lumina pe spesele Academiei scientifice magiare din Budapest'a.

Opulu coprinde intréga literatur'a archeologica a tînutului, carele sub románi portá numele Daci'a, càtu'i intre Tiss'a, Dunare si Marea-négra: ba se estinde si la opurile despre anticitatile din drépt'a Tissei inferióre, pentru-cà — precum afirma autorulu la pag. X — si pe acolo se afla monumente, cari arata, cà locuitorii vechi ai tînutului aceluia au fostu ruditi cu vechii locuitori ai Daciei. Relative la timpu, autorulu au consultatu pe toti scriitorii, cari tractédia evenimente dinainte de venirea magiariloru.

Cá mai multu se completedie colectiunea sa, a cutrieratu o multime de bibliotece publice si private, si a insemnatu totu, ce se referea la lucruri dintre mediuinile puse.

Opulu se inparte in 6 parti.

P. I. coprinde: opuri de sine statatórie, dissertatiuni si articli mai scurti de prin scrieri periodice, esite cu numele autorului pag. 1—98.

P. II. opuri, dissertatiuni etc. anonime ori pseudonime pag. 99—105.

P. III. numiri geografice ordinate dupa alfabetu, de ale locuriloru, unde s'au descoperitu obiectele amintite in opurile din P. I, II, IV sí VI pag. 106—130.

P. IV. notitie si catalóge despre anticitati espuse in musee, colectiuni publice si private pag. 131—8.

P. V. opuri despre originea, limb'a si istori'a romaniloru (de adi) pag. 139—154.

P. VI. manuscripte pag. 155 — si in fine, indice de nume si locuri.

Sub 1288 numeri „repertoriulu“ indica 1269 opuri etc. tiparite, — si afara de aceea preste 500 notitie, epistole etc. manuscrise emanate dela 61 autori.

D. Torma cu repertoriulu seu facù cele mai bune servitie toturoru celoru ce se ocupa cu anticitatile Daciei si cu istori'a nóstra a romaniloru.

Inse d. Torma a mai scrisu si alte opuri, dissertatiuni etc. referitórie la Daci'a, cari sunt indicate in repertoriu la pag. 80—2 sub 17 numeri si prin acésta si-a asecuratu unu locu principale intre archeologii Daciei. Cele mai vechi fiindu notificate la timpulu seu si prin diariele romane, amintimu ací numai cele 2 din urma:

Neue Inschriften aus Dacien von Carl Torma. Wien 1879 pag. 87—122.

Adalékok Dacia föld és helyiratához. Közli Torma K. Budapest 1880 pag. 102—117.

Pretiulu repertoriului este 2 fl. 50 cr. séu 5 marce.

(Fói'a scol. Nr. 17.)

— Sunt multe producte literarie moderne, care de si aparu in alte limbi, au se interessedie pe literatii nostrii cu atàtu mai virtosu, daca acelea se ocupa si de relatiunile nóstre sociali, nationali si eclesiastice.

Mai de curendu ne venira la mâna: Die Verfassung der orthodox-katholischen Kirche bei den Serben in Oesterreich-Ungarn, von Dr. Radoslov von Radic. Erster Theil. Das oberste Kirchenregiment. Werschetz 1877. Selbstverlag des Verfassers. Pretiulu nu e pusu. Form. 8-vo pag. 312.

Dela acelasiu autoru au mai aparutu: Die Serben in Ungarn. Göttingen 1875. Pretiulu 50 cr. Beiträge zur Geschichte der serbischen Kirche im XV und XVI Jahrhunderte. Leipzig 1876. Pr. 50 cr.

Electio episcoporum secundum canones et praxin orientalis eclesiae. Lipsiae 1876. Pr. 50 cr.

Se dice cà ar fi esitu totu dela acelu autoru Istori'a patriarchatului constantinopolitanu dela caderea Constantinopolei in a. 1453 pàna la finea secolului alu 17-lea; noi inse nu o amu vediutu, precum nu scimu in acestu momentu, daca va fi aparutu si partea II din opulu aratatu la loculu àntaiu.

— Die Verfassung der orthodox-serbischen und ortodox-rumänischen Particular-Kirchen in Oestereich-Ungarn, Serbien und Rumänien, von Magister Emilian Edler von Radic. Erstes Buch: Die Verfassung der orthodox-serbischen Particular-Kirche von Karlovitz. Prag. Verlag der Buchhandlung von Dr. Grégr et Ferd. Dattel 1880. Form. 8-vo mare, pag. 232. Traductiunea interdisa, in sensulu legei despre proprietatea literaria. Opulu e dedicatu episcopului diecesanu Emilianu Kengyelatz dela Versietiu in Banatu.

Autorulu promite in prefatiunea sa scrisa in Decembre a. 1879, cà pe tómn'a a. c. adeca pe acum, au se mai apara dela densulu:

Die Verfassung der orthodox-rumänischen Particular-Kirche von Hermannstadt und der orthodox-russisch-rumänisch-serbischen Particular-Kirche von Csernovitz, adeca Mitropoli'a dela Cernauti cu episcopi'a sufragana serbésca din Dalmati'a.

Nu ne indoimu, cà o recensiune obiectiva, nepassionata, neinteressata, in adeveru scientifica, facuta de vreunu canonistu competentu in materi'a ce se tractédia in carti de acestea, ar trebuí se fia prea bine venita pentru barbatii nostrii de inteligentia superióra de ambele confessiuni, càti nu voiescu se remana unilaterali, in nesciintia funesta despre totu ce se intempla in sinulu altoru biserici, mai virtosu daca acelea au si caracteru nationale.

Pe noi unii ne interessara mai multu asia numitele Breviaria historica, pe care le premitu ambii auctori serbi la studiele loru canonice.

(Va urmá.)

Abonamentu nou la „Observatoriulu“.

Prin acésta se deschide abonamentu nou pe triluniulu Octobre — Decembre a. c. si anume:

cu 2 fl. v. a. in laintrulu monarchiei,
cu 2 fl. 50 cr. séu 6 franci in strainetate.

Acei p. t. domni abonati alu caroru abonamentu espira cu ultim'a Septembre st. v. sunt rogati a'si reinnoi abonamentulu de timpuriu, pentru cá se nu sufere intrerupere in espedarea diariului.

Bani de abonamentu se transmitu mai usioru si mai siguru prin asemnatiuni postale (mandate) de a dreptulu la: „Observatoriulu“ in Sibiiu.

Esemplarie complete mai avemu numai dela 1/13 Juliu a. c.

Conditiunile de abonamentu se potu vedea in fruntea diariului.

Redactiunea.

Pretiurile cerealeloru
si altoru obiecte de traiu au fostu la
5 Octobre st. n. in Sibiiu:

Grâu, dupa cualitati	1	hectolitru	fl. 6.60—7.60
Grâu, amestecatu	1	„	„ 5.10—6.10
Secara	1	„	„ 5.20—5.60
Papusioiu	1	„	„ 5.——5.40
Ordiu	1	„	„ 4.10—4.50
Ovesu	1	„	„ 2.——2.40
Cartofi	1	„	„ 1.60—2.—
Mazare	1	„	„ 6.——7.—
Linte	1	„	„ 9.—10.—
Fasole	1	„	„ 5.——6.—
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	„ 34.—36.—
Untura (unsóre topita)	50	„	„ 30.——.32
Carne de vita	1	„	„ —.46
Oua 10 de			—.20

• Cura pentru érna. •

• Cura pentru tómna. •

Wilhelm's
THE'A CURATITORE DE SANGE
antiartritica si antireumatica
a lui (1) 19 25
Franciscu Wilhelm,
far nacistu in Neunkirchen (Austri'a de josu),

a fostu folosita in fórte multe casuri cu resultatele cele mai bune, ceea ce se probédia prin mii de scrisori de recunoscintia, in contra sioldinei, a reumatismului, a raneloru deschise, in contra releloru invechite si permanente, a raneloru care puroiéza neincetatu, ale bubeloru pe piele, remase din morburi secsuale, bubeloru de pe corpu si din fatia, peteloru, bubeloru siphilitice, inflatureloru de ficatu si splina, dureriloru hemoroidale, galbinare, suferintieloru intensive a nerviloru, a muschiloru si a dureriloru la incheiaturi, greutatiloru de stomacu si de venturi, incuieriloru, ale udului, polutiuniloru, inpotentiei la barbati si pólele albe la femei, morburiloru scrofulóse, inflaturi ale ghinduleloru si in contra altoru suferintie. Atestatele la cerere se tramitu gratis.

Pachete inpartite in 8 dose se afla cu pretiu de 1 fl., pentru timbru si pachetare se socotescu 10 cr.

Pentru de a se apará de falsificate, se se caute cunoscutele marce brevetate si legalisate in mai multe state.

Se afla de vendiare in Sibiiu la d-nii Fried. Thallmayer si I. B. Misselbacher.

• Cura pentru vara. •

• Cura pentru primavara. •

Nr. 238/1880. (37)

Concursu.

Pe temeiulu decisiunei luate de càtra adunarea generala a Asociatiunei transilvane, tînuta la Turd'a in Augustu a. c., se publica prin acésta concursu pentru: Celu mai bunu comentariu alu legei comunale Art. XVIII dela anulu 1871 modificata prin Art. V dela an. 1876 cu terminu pàna la 1 Maiu st. n. 1881.

Premiulu destinatu de càtra adunarea generala pentru acelu comentariu este de 150 fl. v. a.

Operatulu trebue se fia compusu in limb'a romanésca, stilu usioru de intielesu, in care totusi precisiunea terminiloru juridici se fia respectata cu rigóre; totuodata inse si esplicati acei termini asia, in càtu poporulu cu mintea sa naturala se'i pricépa fàra multa greutate.

Paragrafii se fia esplicati unulu càte unulu aretandu inse si legatur'a firésca intre acele parti ale legei, care nu potu fi intielese un'a fàra alta. Operatulu intregu, tiparitu in formatu 8-vo Nr. 6 cu litere cicero, are se dea inpreuna cu legea tradusa, 7—8 cóle.

Manuscriptele se voru transpune pàna la terminulu aratatu mai susu, pe lànga o scrisóre sigilata, in laintrulu careia va fi numele si connumele autorului, ér deasupra unu motto, conformu usului introdusu la tóte concursele literarie.

Manuscriptele intrate dupa terminu nu voru fi luate in consideratiune.

Din siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane.
Sibiiu, 18 Septembre 1880.

J. Bolog'a v.-pres. m. p. G. Baritiu m. p. secr.

Editoru si redactoru responsabilu: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**